Lydie

Původ materiálu
David Šorm
Pořadí v lekci
43

Téma

Evangelium překonává zábrany a nabízí aktivní prostor i těm, kteří by museli jen čekat

Cíl

Děti si mohou prožít zkušenost, že každý je Bohem obdarován, a tak může i sám obdarovat druhé.

Překážky a bariéry, které jsou mezi lidmi (týkají se i Lydie), evangelium o Kristu překonává.

Pro učitele

Biblický text: Sk 16,11–15, i 16–39 pro starší (16,40)

Výkladové poznámky

Pavel se Silasem vyráží na novou misijní cestu. Učiní ve zvěstování evangelia o Kristu další krok, překračují hranice moře a přeplaví se do Filip. Roli hraje noční sen, ve kterém k Pavlovi hovoří jakýsi Makedonec a prosí jej, aby k nim přišli („pomoz nám“). Přijdou do Filip, a protože je sobota, hledají u řeky synagogu (modlitebnu). U řeky se setkají jen se skupinkou „bohabojných“ žen („bohabojní“ je označení těch, kteří věří v jednoho Boha, ale nepatří k Božímu lidu). Lydie přijme Krista, nechá se pokřtít a otevře mužům svůj dům.

Podle všeho jsou Filipy bohaté a hrdé město plné obchodníků (asi nejvýznamnější město Makedonie). Město je pojmenované po Filipu Makedonském. V tuto dobu je již římskou kolonií, kde žije množství vojenských (bohatých) vysloužilců. Sbor se stane jedním z důležitých sborů první církve, a také adresátem listu Filipským.

Jde o první spolupráci Pavla se Silasem. Ten je označen za „ručitele jeruzalémského míru“ (Sk 14,27). Může být vypravěčem knihy Skutků (píše v první osobě).

Pro založení společenství k veřejným modlitbám a obřadům (i synagogy) bylo třeba 10 mužů (tzv. minjan), ženy tedy podle židovské tradice nemohou založit synagogální komunitu. Pavel a jeho přátelé přisednou ke skupince žen a čekají, až budou jako muži vyzváni k promluvě. Ony ženy zase čekají, že „někdo“ přijde.

Do popředí se dostává Lydie pocházející z Asie, z Thyatir, je to pohanka, která věří v jednoho Boha (bohabojná). Přijme křest ona – i celý její dům (včetně služebnic). Lydie pocházela z oblasti, kde se dříve rozkládalo lydické království, proto její jméno je znamením původu, ale může také znamenat „paní z Lydie“. Je obchodnicí s purpurem, což byla látka speciálně barvená, velmi drahá – barva králů (a důstojníků). Mohla být makedonskou zástupkyní thyatirského výrobce.

Toto je druhá ze čtyř zmínek v NZ, kde někdo přijme křest i s celým domem, služebnictvem i dětmi (pokud tam byly). Lydie je patrně svobodná či vdova.

Některé starší komentáře hovoří o tom, že Lydiino postavení bylo v římské době neobvyklé. Dnes se spíše objevují důkazy o relativně vysoké emancipovanosti žen s významným postavením, které mohly zasahovat i do politiky. Šlo o ženy obchodnice, dědičky či bohaté vdovy pokračující v obchodu po svém zemřelém manželovi. Lydie tedy není zcela výjimkou. Ovšem jako pohanka a jako žena nemůže ustanovit synagogu, společenství modlitby a četby Písma. V tomto má druhořadé postavení. Její pozvání Pavla k sobě domů je tedy začátkem křesťanského sboru (Pán otevřel její srdce i dům a nečinil žádné překážky). Ihned ve v. 16. se hovoří o modlitebně (tedy její dům, či toto místo u řeky?).

Následuje příběh o otrokyni, která je manipulovaná svými mužskými majiteli. Sice Lydie zde nevystupuje, celý příběh 16. kapitoly tak tvoří kontrast mezi svobodou z evangelia a otroctvím daném starým pohanským světem (následně je také osvobozena Sk 16,18–19).

„Jste-li přesvědčeni, že jsem uvěřila v Pána“ – Lydie je otevřená, ale pokorná, posouzení nechává na apoštolech. Zvážit návštěvu cizince nebylo sociálně neobvyklé, pokud šlo o hosta nebo učitele, a pokud byla žena samostatná a majetná, bylo to přijatelné. Město bylo kosmopolitní, často s cizinci, obchodníky a putujícími učiteli. Pro židovské prostředí je ovšem toto spíše nemyslitelné. S Lydií začíná fenomén křesťanských sborů v domácnostech, kde se vyučuje, „láme chléb“, přijímají chudí, vybírají peníze na potřebné, kde se naplňuje „bratrství a sesterství“. Kostely (baziliky) přicházejí až s fenoménem „státní církve“.

Příběh končí zmínkou Sk 16,40, že u Lydie se konalo shromáždění křesťanů. Podle starých vykopávek byly tyto domy (ve skutečnosti areály budov) prvními modlitebnami první církve, kde ženy očividně nebyly stranou (tak jako byly v synagogách).

Úskalí

Kolem křtu Lydie se někdy objevuje bonmot, že se stala prvním evropským křesťanem (a žena!). Ovšem v době sepsání příběhu se s tímto pojmem vůbec nepracuje. Filipy jsou běžnou římskou provincií. Lydie nežije ani ve společnosti, kde by vzhledem ke svému postavení měla nutně podřadnou roli. Kde pro ni ovšem nebyl rovnocenný prostor, byl svět víry v Hospodina. Proto její iniciativnost, a Pavlův respekt vůči tomu je ukázkou posunutí hranic k větší otevřenosti a svobodě. Příběh druhé ženy tuto skutečnost potvrzuje. Tak jako učedník Petr předtím slyší ohledně čistého a nečistého „není rozdílu“ (Sk 10), následuje „není rozdílu“ v otázce obřízky (Sk 15), zde cesta k rovnosti před Bohem jde dál.

Odkazy

Stott, John R. W. *Zápas mladé církve. Poselství Skutků apoštolských.* Praha: Návrat domů, 1999. ISBN 80-7255-009-8.

Cesta Božího lidu. Nový zákon. Praha, Kalich, 1991. ISBN 80-7017-624-5.

Dál přece nejdeme sami. S apoštoly. Katechetická příručka 2018–2019. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2018, s. 125. ISBN 978-80-87098-70-7.

Kliesch, Klaus. *Skutky apoštolů.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-287-0.

Pro děti

Je možné se také s užitkem držet vyprávění v příručce *Dál přece nejdeme sami* (viz odkaz výše) a využít motivu dárku.

Osnova vyprávění pro mladší i starší děti:

1. Rozhovor o svém kostele, sborovém domě
2. Evangelium se šíří světem a osvobozuje
3. Pavlův příchod do Filip a hledání modlitebny, neočekávané společenství s ženami
4. Lydie uvěří, křest, pozvání do svého domu
5. Otrokyně a vězení, návrat k Lydii – do prvního sboru ve Filipech

Rozhovor s dětmi

Pomůcky: Staré fotografie kostela, farní kronika apod., obrázek modlitebny, kde jsou muži a ženy zvlášť, fialová látka, nůžky, nádoba (lavor, mísa) s vodou, klíč, tiskátka (popř. brambora

a nožíky) barvy, k příběhu je možné využít biblické postavičky, flanelograf…

Zeptat se dětí, jestli mají svůj sbor rády, jestli rády chodí do sborového domu. Znají příběh, jak byl jejich sbor založen, kdo pomáhal stavět kostel, sborový dům? Co bylo všechno potřeba zajistit a připravit? A co je potřeba také dnes proto, aby společenství sboru žilo a fungovalo? Je dobře, když zazní: mít rád druhé lidi, radost ze společenství, ochota nabídnout pomoc, každý může pomoci i maličko.

Menší děti

Jednou apoštol Pavel cestoval s kamarádem Silasem do města jménem **Filipy**. Hledali tam lidi, kteří se chtějí modlit k Bohu. V sobotu šli k řece – mysleli si, že tam najdou synagogu. Ale žádná tam nebyla. Jen skupinka žen, které se u vody modlily.

Pavel si k nim sedl a začal vyprávět **o Ježíšovi**.

„Ježíš každého zve, aby byl jeho přítel. A každému říká: ‚Ty jsi pro mě vzácný!'"

Mezi těmi ženami byla jedna jménem **Lydie**. Byla to obchodnice s **purpurovou látkou** – poslat látku dokolečka. To byla látka tak drahá, že ji nosili jen králové! Lydie byla bohatá, ale nejvíc toužila poznat Boha a patřit k němu.

Když uslyšela o Ježíšovi, uvěřila. A řekla: „Já chci žít s Ježíšem taky!"

Pavel ji pokřtil *(nabrat vodu z nádoby, děti mohou taky)* – a pokřtil i všechny lidi, kteří bydleli s ní v jejím domě.

Pak Lydie řekla: „Pojďte ke mně domů, můj dům je teď i váš domov!" *(Poslat klíče.)*

A tak se její dům stal **prvním křesťanským sborem** v tom městě. Scházeli se tam muži i ženy, děti i dospělí, bohatí i chudí. A všichni věděli: každý může něco přinést, každý je důležitý.

Starší děti

…Spolu jsme si teď řekli, že aby náš sbor a kostel byl živý a lidé se v něm cítili dobře, je důležité, aby se lidé rádi spolu **scházeli a měli se rádi**. A také, že k tomu musí chtít pomoci tím, co sami umí a co jim jde. To je výborné, protože přesně tak vznikl jeden z prvních křesťanských sborů, o kterém nám vypráví bible.

Jeden z dalších apoštolů, kteří se přidali k Ježíšovým učedníkům se jmenoval Pavel. Nejdřív byl proti Ježíšovi. Pak se s ním setkal, uvěřil a stal se jeho velkým pomocníkem. Protože byl Pavel

trochu dál od Izraele, uměl dobře jazyky a byl zvyklý cestovat, začal cestovat se **zprávou o Ježíšovi**. Říkáme tomu misie.

Modlitebna

Jednou se Pavel se svým společníkem Silasem a dalšími nalodili na loď a dopluli do Makedonie. Dorazili do města Filipy. Pobývali tam několik dnů, když nastala sobota. Židé v sobotu vyhledají synagogu a jdou se společně modlit, oslavovat Pána Boha a naslouchat Písmu (to samé děláme i my v neděli). Pavel se Silasem šli za městkou bránu k řece, protože si mysleli, že tam najdou synagogu, aby oslavovali sobotu. U řeky ale žádnou nenašli. Jen potkali **skupinku žen**, které se společně u řeky modlily. Povídali si spolu. Pavel zjistil, že se hledají Pána Boha a také hledají způsob, jak by ho oslavovali a byli mu nablízku. Pavel jim vyprávěl o Kristu. O jeho životě, co konal a co kázal.

Fialová (purpurová) látka

Jedna z těch žen se jmenovala Lydie. Pocházela ze země nedaleko Izraele. Žila za mořem ve Filipech, protože obchodovala s tehdy vzácnými a drahými **purpurovými látkami**. Pocházela totiž ze země, kde se tyto látky barvily. Děti, už jste slyšeli, co je to purpur? *(Poslat fialovou látku dokolečka.)* Možná jste slyšeli, že je to barva králů. Králové, kněží, vojevůdci se oblékali do purpuru. Lydie s takovými látkami obchodovala. Byla tedy docela bohatá a mezi lidmi vážená.

Nádoba s vodou

Lydie věřila v jednoho Boha. Slyšela příběhy o Abrahamovi, Davidovi i o jiných ženách z bible.

Vzpomněli byste si i vy teď už na nějaký takový příběh o ženě v Bibli?

Když spolu byli ve skupince, Pavel povstal: „Poslyšte, chci vám povědět o Ježíšovi… Ježíš je Boží syn, který každého člověka zve k radosti a svobodě. A každému dává požehnání, že bude s ním. Je jedno, jestli jsi muž nebo žena, svobodná či otrok. Každý má u Boha svou cenu.“ Lydii se to líbilo a uvěřila v to. Chtěla jeho život také následovat. Pavel jí a celý její dům (to znamená i služebnictvo) **pokřtil**. Lydie: „Jsem tak ráda, že jsem poznala Krista!“ *(Nabrat rukou vodu a naznačit křestní polévání, děti mohou zkoušet také.)*

Klíče od domu

Pak se ještě k Pavlovi a ostatním s pokorou obrátila a řekla: „Jestli jste přesvědčení, že je má víra upřímná, přijměte pozvání do mého domu.“ *(Poslat klíče od domu.)* Pojďte ke mně domů, chci vám pomoci.“ A tak Pavel, Silas a ostatní šli a bydleli u ní. A tak se dům Lydie stal také

místem prvního křesťanského sboru v tom městě.

Myslíte, že tehdy bylo běžné nebo naopak neobvyklé, aby žena založila kostel, sbor?

Tehdy to bylo tak, že když se sešlo alespoň 10 mužů, mohla vzniknout synagoga, kde lidé oslavovali Hospodina. U řeky ale byla jen skupinka žen. Udělat to nemohly. Díky evangeliu o Ježíšovi poznali, že v tom **mají svobodu**. Zde to byla Lydie, její dům a apoštolové, kteří společně ten první sbor založili.

Co myslíte, že by se stalo, kdyby Lydie svůj dům nenabídla jako místo pro sbor?

Vězení

Pavlovi a Silasovi se stala ještě nepříjemná věc. V tom městě žila otrokyně, která svými předpověďmi, za které lidé platili, vydělávala svým pánům peníze. Pavel šel jednou do města a když uslyšel, že ta paní za ním něco volá, **uzdravil ji** a ona s předpověďmi přestala. To ale rozzlobilo její pány a zařídili, aby Pavla a Silase zbili a vsadili do těžkého žaláře. Byl to napínavý příběh.

Jak myslíte, že se tam cítili? (Je možné rozvést zmínkou o tom, že tam naopak zpívali a radovali se z Boha a když nastalo zemětřesení, zůstali a neutekli...)

Když je pak z vězení pustili, byli samý šrám a modřina. Vrátili se **do domu Lydie**, kde se už mezitím začali scházet další lidé. Těšili se k ní. Tato radost a těšení, to bylo možná něco, co je právě v tom vězení povzbuzovalo, aby sami sebe nelitovali. V tom domě se začali scházet svobodní lidé i otroci, muži i ženy, dospělí i děti, lidé různých národností a původu. Od té doby vzniklo mnoho dalších křesťanských sborů. I ten náš. A každý v něm může nabídnout, co dokáže a co může s druhými sdílet. Tak jako tehdy v domě Lydie, i my se dnes scházíme tady – děti, rodiče, prarodiče – a tvoříme jeden sbor.

Aktivita

Následovat může také nácvik krátké písně, kterou děti zazpívají na závěr bohoslužeb třeba jako poslání (např. Svítá 117 *Je stále přítomná tvoje sláva*, dá se rozdělit do kánonu).

Fialová látka se dá rozstříhat na záložky do knihy (Bible?), z brambor vytvořit razítko (kostela, sborového domu a postaviček) a natisknout na látku. Záložky se mohou rozdat ve sboru či prodat na dobročinném bazárku a výtěžek využít na dobrou věci (i pro sbor).

Liturgie

Písně

Chtěl bych být majákem (Svítá 83); *Nejsi sám svůj* (Svítá 175); *To já, ó Pane můj* (Svítá 333); *Víru nám dej* (Svítá 372); *Za ty, kdo hladem trpí* (Svítá 387); *Vstup* (Svítá 480)

Biblický text k zapamatování

Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem já uprostřed nich. (Mt 18,20)

Buďte pohostinní jedni k druhým. (1. Petr 4,9)

Rituál

Hodí se více pro menší

„Pane Ježíši, děkujeme ti, že jsi otevřel srdce Lydii.“ *(Děti položí ruce na srdce a udělají pohyb, jako když se něco otevírá – třeba ruce od sebe.)*

„Prosíme, otevři i naše srdce, ať tě máme rádi.“ *(Opět ruce na srdce a pak je natáhnou směrem vzhůru k nebi.)*

„Děkujeme ti za náš sbor, za domov a za přátele.“ *(Děti se mohou otočit kolem dokola a ukázat rukama na lidi okolo sebe.)*

(Ruce spojit jako při klasické modlitbě.) „Otče náš“…

Okénko do bohoslužeb

(Podle příručky Dál přece nejdeme sami)

Mám pro vás otázku: Co potřebujeme, abychom mohli slavit bohoslužbu? Bez čeho se bohoslužba neobejde? (…) Bez Bible, lidí/společenství, kázání, faráře, kalicha, večeře Páně…

A co kostel? Potřebujeme kostel? Může být bohoslužba i někde jinde než v kostele? (…) Může. Bohoslužby v kostele jsou krásné, ale jde to i bez něj. Byly doby, kdy křesťané žádné kostely neměli a scházeli se na různých jiných místech. Dnes o tom uslyšíte v příběhu z knihy Skutků.

Dnes mám s sebou klíč. Je to pořádný kousek, co říkáte? Ten bude od nějaké velké budovy. Co se dá dělat s klíčem?

Zamknout a zajistit dům. Před někým cizím, kdo by mě rušil. Kdo by mi mohl něco vzít a ukrást. Anebo ten dům klíčem odemknout a pozvat někoho dál. To je pěkné, ale pak mi chybí klid. A kdoví, kdo mi do mého domu vleze.

Takže otevřít, nebo zamknout? To není jednoduchá volba. Dnes o tom uslyšíte příběh, a uvidíte, jak to dopadne.

Modlitba

Pane Ježíši, děkujeme ti, že každý člověk je pro tebe stejně cenný. Děkujeme, že jsi otevřel srdce Lydii. Prosíme, otevři i srdce naše, ať tě máme rádi. Děkujeme Ti za náš sbor, za domov a za přátele. Amen.

Katechetické cykly
Ženy v Bibli
Biblický odkaz (kat)
Skutky apoštolů 16,11–15
Skutky apoštolů 16,16–39
Skutky apoštolů 16,40